

УДК 378.147:004:81:373.3

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК РОБОТИ З ЕЛЕКТРОННИМИ ТЕСТОВИМИ ОБОЛОНКАМИ ПІД ЧАС ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Олена Ішутіна

Анотація. У статті окреслено важливість якісної організації контролю процесу формування іншомовної комунікативної компетентності молодшого школяра, зокрема застосування із цією метою електронних тестових технологій. У цьому зв'язку обґрунтовано необхідність проведення триетапної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних тестових оболонок на уроках іноземної мови, розкрито їх сутність, а також подано характеристику рівнів готовності студентів до розробки та використання електронних лінгводидактичних тестів у подальшій професійній діяльності.

Ключові слова: лінгвометодична підготовка майбутнього вчителя початкової школи; тестові технології; лінгводидактичне тестування; електронні тестові оболонки.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Реформаційні процеси в українському суспільстві та сфері освіти зокрема зумовлюють перегляд змісту навчання іноземної мови на всіх її рівнях. Так, відповідно до Державного стандарту базової і повної середньої освіти, Концепції мовної освіти, Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти та інших нормативних документів метою навчання англійської мови в початковій школі стає не передача учневі певних теоретичних знань, а різнобічний особистісний і мовленнєвий розвиток школярів, формування їхньої мовної особистості.

Словник термінів із культури мови визначає це поняття як мовця, що «...досконало знає мову, усвідомлено творчо володіє нею, сприймає мову в контексті національної культури як духовну серцевину її, користується мовою як органічним засобом самотворення, самоствердження і самовираження, розвитку своїх інтелектуальних й емоційно-вольових можливостей та як засобом соціалізації особи в даному суспільстві» [5, с. 38].

Проблема формування мовної особистості учня широко досліджується в працях сучасних учених, серед яких О. Бігич, О. Біляєв,

М. Вашуленко, Т. Донченко, С. Єрмоленко, В. Карасик, Л. Мацько, С. Ніколаєва, О. Савченко, Т. Симоненко, М. Пентилюк, Г. Шелехова та ін. Ці та інші мовознавці й методисти зазначають, що досконале знання та вільне володіння іноземною мовою є невід'ємною складовою мовної особистості, інакше кажучи, лінгвістична компетентність учня є підґрунтям для формування його самобутньої мовної особистості, котра має значний словниковий запас, засвоїла основні норми літературного мовлення, здатна вільно виражати думки та почуття [1; 3; 5].

Відтак важливою частиною формування й розвитку мовної особистості є контроль комунікативної і лінгвістичної компетентностей кожного учня. У контексті долучення України до Болонського процесу та формування загальноєвропейського освітнього простору найоптимальнішим уважають контроль знань за допомогою тестування. Зрозуміло, що й традиційні методи контролю (екзамени, колоквіуми тощо) не втрачають свого значення і не можуть бути виключені з навчального процесу, однак грамотно складені тести з різних галузей знань стають його необхідною частиною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. За останні десятиліття тестові технології стали об'єктом дослідження багатьох провідних учених, що підтверджує поява значної кількості публікацій у Росії (В. Аванесов, В. Кадневський, О. Майоров, М. Челишкова та ін.) та в Україні (І. Булах, О. Локшина, М. Мруга, М. Олійник, С. Раков, Ю. Романенко, В. Сергієнко та ін.). Питання лінгводидактичного тестування також знайшли своє висвітлення в працях окремих російських та українських науковців (Г. Гайдамака, В. Коккота, І. Рапопорт, О. Романова та ін.).

Ідучи в ногу з часом, педагоги-практики здебільшого створюють та використовують власні тести, тому їх застосування в процесі навчання англійської мови в початковій школі набирає стихійного характеру, а якість створених тестів залежить від суб'єктивного бачення вчителем завдань навчання та його рівня обізнаності з питань тестології.

З іншого боку, проведений аналіз наукових джерел із проблеми дослідження дозволяє констатувати, що, незважаючи на значну кількість практичних напрацювань у галузі лінгводидактичного тестування з

іноземної мови, підготовка студентів до застосування електронних тестових програм не знайшла достатнього відображення як самостійна наукова проблема, що має вагомим теоретичне й практичне значення. Усе це обґрунтовує актуальність обраної проблеми та необхідність її теоретичного й практичного вирішення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування необхідності поетапної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних лінгводидактичних тестів у навчанні молодших школярів англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. У дослідженнях більшості методистів поняття підготовки тісно пов'язане із поняттям «готовність». І. Дичківська під готовністю до педагогічної діяльності розуміє «особливий стан, що передбачає наявність у педагогів мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами й засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії» [2, с. 7].

Виходячи із цього, готовність студента до застосування електронних тестових програм визначаємо як особливий стан усвідомлення важливості діагностичної функції тестів у навчально-виховному процесі; наявності ґрунтовних знань у галузі електронного лінгводидактичного тестування та методики його застосування в процесі навчання іноземної мови; відпрацьованості навичок розробляти й систематично та творчо застосовувати лінгводидактичні тести з урахуванням типових та індивідуальних особливостей учнів кожного класу.

Формування навичок застосування електронних тестових оболонок у навчанні англійської мови планово розпочинається під час вивчення студентами факультету підготовки вчителів початкових класів загального курсу «Освітні вимірювання», а продовжується, конкретизуючись, під час фахової підготовки, зокрема і з курсу «Методика навчання англійської мови». Навчальна програма дисципліни «Освітні вимірювання» передбачає ознайомлення студентів із поняттям «тест», «педагогічне тестування», із видами тестів та тестових завдань, принципами та функціями тестування, основами шкалювання та інтерпретації отриманих результатів, загальним переліком електронних тестових оболонок.

Виходячи із цього, у курсі «Методика навчання англійської мови» під

час опанування майбутніми вчителями форм і методів роботи на уроках англійської мови, видів та функцій контролю викладач повинен конкретизувати ці наукові категорії й обґрунтувати необхідність практичного застосування лінгводидактичного тестування в початковому курсі навчання англійської мови. Подальшого розвитку формування навичок роботи з електронними тестовими оболонками набуває під час вивчення дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні англійської мови молодших школярів», де студенти мають можливість поглибити і практично застосувати набуті знання й уміння для створення системи тестів з англійської мови за допомогою різних тестувальних програм, розробити фрагменти уроків із використанням виготовлених електронних навчальних засобів.

Спираючись на методичні засади підготовки вчителя до інноваційної діяльності, які визначили Н. Остапенко [3], В. Урський [6] та ін., у процесі формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування електронних тестових технологій у професійній діяльності також виокремлюємо три етапи:

- діагностико-коректувальний;
- навчально-регулятивний;
- аналітико-результативний.

Услід за Н. Остапенко, метою діагностико-коректувального етапу визначаємо корекцію змістового наповнення окремих модулів курсу «Методика навчання англійської мови» так, щоб забезпечити оптимальний рівень засвоєння інформації студентами на основі врахування їхнього рівня тестологічних знань, умінь та навичок. Крім того, перший (підготовчий) етап пов'язаний із реалізацією викладачем діагностичної функції [3, с. 248]. Вона зумовлена тим, що більшість теоретичних відомостей щодо тестових технологій студенти отримують під час опрацювання дисципліни «Освітні вимірювання», яка за своїм спрямуванням не є вузькоспеціальною, тому перед початком роботи викладач за допомогою різних методів, найдоцільнішими з яких вважаємо бесіду, анкетування, тестування, має провести діагностику рівня знань студентів з основ теорії тестування як підґрунтя подальшої професійної підготовки. Відповідно до отриманих результатів педагог добре необхідний навчальний матеріал та методичні заходи для роботи.

Другий етап являє собою цілеспрямовану діяльність викладача з формування в студентів готовності до застосування електронних тестових технологій у професійній діяльності. На основному етапі реалізуються інформаційно-роз'яснювальна, координаційна, стимулювальна й контрольна функції (за З. Курлянд, А. Семеновою, Р. Хмелюк та ін.) [4].

Інформаційно-роз'яснювальна вимагає від викладача чітко, доступно й лаконічно за допомогою інноваційних методів і прийомів ознайомити майбутніх учителів початкової школи з навчальним матеріалом і навчити знаходити нову інформацію в різних джерелах. Координаційна функція дозволяє забезпечити узгодженість між програмами нових спецкурсів із традиційними навчальними фаховими та професійно зорієнтованими дисциплінами. Стимулювальна й контрольна функції забезпечують заохочення студентів до інноваційної діяльності та виконання навчального плану й програм спеціальності «Початкова освіта», спеціалізація «Англійська мова» [3, с. 249].

Змістом діяльності викладача, на нашу думку, на цьому етапі є:

- формування мотиваційного компоненту майбутнього застосування тестових технологій взагалі і електронних зокрема в професійній діяльності;
- формування творчої спрямованості студентів у розробці та застосуванні електронних лінгводидактичних тестів для контролю іншомовної комунікативної і лінгвістичної компетентностей учнів;
- формування інформаційної грамотності майбутніх учителів у галузі електронного лінгводидактичного тестування;
- формування технологічних навичок організації та проведення дослідно-експериментальної роботи з використання електронних тестів під час навчання молодших школярів англійської мови.

Одним із найважливіших компонентів у формуванні навичок студента до застосування електронних тестових оболонок у професійній діяльності є складання планів-конспектів уроків та педагогічна практика в школі. Саме цей практичний досвід надає майбутньому вчителю можливість реалізувати отримані теоретичні відомості з тестології, спробувати власні сили в організації бланкового і електронного лінгводидактичного тестування, використавши власний творчий потенціал, підкріплений знаннями з методики.

Аналітико-результативний етап, за В. Уруським, включає аналітичну,

оцінну та прогностичну функції, які передбачають аналіз результатів з формування готовності студентів до застосування електронних тестових оболонок, виявлення рівня ефективності методики навчання та визначення нових завдань [6].

Через те, що підготовка майбутніх учителів початкової школи до створення та використання електронних лінгводидактичних тестів у подальшій професійній діяльності відбувається в межах курсу методики навчання англійської мови, то й контроль сформованості їхньої тестологічної компетентності також здійснюватиметься в процесі навчання, не набуваючи форми підсумкового – заліку або іспиту. На підставі певних поточних, проміжних форм контролю: бесіди, тестування, колоквиуму, – викладач може зробити висновок щодо підсумкового рівня сформованості готовності студентів до застосування тестових технологій і визначити ефективність процесу підготовки; виявити причини невідповідності результатів запланованій меті.

Підсумковою атестацією в курсі «ІКТ в навчанні англійської мови молодших школярів» є залік, до якого студенти мають укласти і здати електронне портфоліо. Поміж інших завдань воно повинно містити систему тестових завдань, створених у програмі Hot Potatoes, а також плани-конспекти фрагментів уроків англійської мови в початковій школі, які б ілюстрували методику використання власного доробку.

За активністю проявів та якістю роботи студентів під час розробки й запровадження електронного лінгводидактичного тестування в професійній діяльності виокремлюємо такі рівні прояву сформованості їхніх навичок (рис. 1.).

Студент, який характеризується високим рівнем готовності, володіє глибокими знаннями про електронні тестові технології та практичними навичками їх упровадження у власну педагогічну діяльність. Розробка та використання лінгводидактичних тестів у професійній діяльності стала внутрішньою потребою студента і має стійкий, дієвий характер.

Середній рівень готовності характеризує студента як такого, що певною мірою володіє питаннями тестології, в основному має необхідні теоретичні й практичні знання, періодично звертається до сучасних тестових технологій із метою використання їх в практиці роботи. Таке використання має репродуктивний характер.

Студент із низьким рівнем готовності байдуже ставиться до проблеми

впровадження електронних тестових технологій, його теоретичні та практичні знання з тестології відсутні або є недостатніми. У практичній діяльності лінгводидактичне тестування відбувається епізодично або не проводиться взагалі.

Рис. 1. Рівні сформованості навичок застосування електронних тестових технологій майбутнього вчителя початкової школи в педагогічній діяльності

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, формування в майбутніх учителів початкової школи навичок застосування електронних тестових технологій під час навчання англійської мови молодших школярів доцільно вибудовувати в три етапи: діагностико-коректувальний, навчально-регулятивний, аналітико-результативний. Включення цього структурного компонента до лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів створює необхідні умови для підвищення рівня сформованості лінгвометодичної компетентності студентів педагогічних вишів.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі вбачаємо в розвитку теоретичних засад формування й удосконалення тестологічної компетентності майбутнього вчителя початкової школи, визначенні обсягу потрібних умінь і навичок у галузі електронного лінгводидактичного тестування на кожному із етапів та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б. Підготовка майбутніх учителів іноземних мов до використання комп'ютерних засобів навчання / О.Б. Бігич // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія Педагогічні науки : Зб. –

Чернігів : ЧДПУ, 2009. – № 63. – С. 16 – 20.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

3. Остапенко Н. Теоретичні і методичні засади формування лінгводидактичної компетентності у майбутніх учителів української мови і літератури : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Н. Остапенко. – К., 2010. – 471 с.

4. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – [2-ге вид., пер. і доп.]. – К. : Знання, 2005. – 399 с.

5. Струганець Л. В. Культура мови. Словник термінів / Л. В. Струганець. – Тернопіль : Наукова книга «Богдан», 2000. – 88 с.

6. Уруський В. І. Формування готовності вчителя до інноваційної діяльності : [метод. посіб.] / В. І. Уруський. – Тернопіль: ТОКІППО, 2005. – 96 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bihych O. V. Training of Future Foreign Languages Teachers to Use Computer Means of Learning // Bulletin of Chernihiv State Pedagogical University named after Taras Shevchenko. Series: Pedagogical Sciences: Coll. – Chernigov: CHDPU, 2009. – № 63. – P. 16–20. (in Ukrainian)

2. Dychkivska I. M. Innovative Pedagogical Technologies: Training Manual. – K.: Akademydav, 2004. – 352 p. (in Ukrainian)

3. Ostapenko N. M. Theoretical and Methodological Bases of Formation Linguodidactic Competence of Future Teachers of Ukrainian Language and Literature: dis. doctor ped. sciences : 13.00.02. – K., 2010. – 471 p. (in Ukrainian)

4. Pedagogy of Higher Education: Training Manual. / [S. N. Kurlyand, R. I. Hmelyuk, A. V. Semenov et al.]; edited by S. N. Kurlyand. – K: Znannya, 2005. – 399 p. (in Ukrainian)

5. Struhanets L. V. Language Culture. Glossary. – Ternopol: Naukova Knyha "Bohdan", 2000. – 88 p. (in Ukrainian)

6. Uruskyi V. I. Formation of Readiness of Teachers to Innovative Activities. – Ternopil: TOKIPPO, 2005. – 96 p. (in Ukrainian)

ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ РАБОТЫ С ЭЛЕКТРОННЫМИ ТЕСТОВЫМИ ОБОЛОЧКАМИ В ПРОЦЕССЕ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Елена Ишутина

Аннотация. В статье обозначена важность качественной организации контроля процесса формирования иноязычной коммуникативной компетентности младших школьников, в частности применение с этой целью электронных тестовых технологий. В связи с этим обоснована необходимость проведения трехэтапной подготовки будущих учителей начальной школы к применению электронных тестовых оболочек на уроках иностранного языка, раскрыта их сущность, а также дана характеристика уровней готовности студентов к разработке и использованию электронных лингводидактических тестов в дальнейшей профессиональной деятельности.

О. ШУТИНА

Етапи формування навичок роботи з електронними тестовими оболонками під час лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів початкової школи

Ключевые слова: лингвометодическая подготовка будущего учителя начальной школы, тестовые технологии, лингводидактическое тестирование, электронные тестовые оболочки.

STAGES OF FORMATION SKILLS OF USING ELECTRONIC TEST SHELLS DURING LINGUOMETHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Olena Ishutina

Summary. The article denotes the importance of the qualitative organization of the control of formation of the younger students' foreign language communicative competence, in particular the using electronic test technologies for this purpose. As for educational tests, their use in the teaching of English in primary school gaining the spontaneous character and quality of created tests depends on teacher's subjective vision of the problems of learning and his level of awareness about the issues of testology. In this regard, the necessity of carrying out a three-stage preparation of future primary school teachers for application of electronic test shells at foreign language lessons is substantiated, their essence is disclosed and it is given the characteristic of levels of students' readiness to the development and use of electronic linguodidactic tests in their future professional activities.

According to the author, formation of primary school teachers' skills of using electronic test technologies in teaching primary school children English is advisable to build in three phases: the first is diagnostic and corrective, the second is educational and regulatory, and the third is analytical and effective. The inclusion of this structural component to linguomethodological training of teachers creates the necessary conditions for the raising of formation linguomethodological competence of the students of pedagogical universities.

Prospects for further research in this area are in the development of theoretical bases of formation and improvement of testing competence of future primary school teacher, defining the amounts of the necessary skills in the field of electronic languodidactic testing at each stage and others.

Key words: linguomethodological training of future primary school teachers, test technologies, linguodidactic test, electronic test shells.